

5774 RH



Torah from Around the World

אם אין קמה אין תורה ואם אין תורה אין קמה
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 4/5 september 2013 / 1 tisjri 5774

Rosj Hasjana dag 1: Beresjiet [Genesis] 21:1-27 of Dewariem [Deuteronomium] 29:9-30:20;
en Wajikra [Leviticus] 23:23-25.

Haftara: 1 Sjmoeëel 1:1-10 of Nechemja 8

Rosj Hasjana dag 2: Beresjiet [Genesis] 22:1-19 en Wajikra [Leviticus] 23:23-25.

Haftara: Jirmija 31:1-20.

*Commentaar: Rabbijn Tamarah Benima, rabbijn van LJG Beth HaTsafon (Noord-Nederland)
en LJG Tslilim Chadashim (Heerenveen)*

Verbeeldingskracht verbindt God en mens

Hoewel er maar weinig Joden zijn die het eerste hoofdstuk van Beresjiet [Genesis] qua tijdsverloop letterlijk nemen, vieren we de geboorte van de wereld – of breder: de Schepping – wel, ieder jaar, met Rosj Hasjana. Rosj Hasjana is bij uitstek het feest van de hernieuwing van de Schepping, en dus ook de hernieuwing van onszelf. Dat is waarom we ook over geboorte lezen: over het moederschap van Chana, na haar eerdere onvruchtbaarheid. *Tesjoewa*, inkeer, wat cruciaal is voor, tijdens en na Rosj Hasjana, is ook een vorm van geboorte, van wedergeboorte, van weer worden wie wij als mens bedoeld zijn te zijn. En het is de tijd om ons weer bewust te worden – dwars door alle fouten en misstappen heen – dat we geschapen

zijn naar het evenbeeld van God. Wat betekent dat? Het betekent heel veel verschillende dingen, maar waar ik hier en nu de nadruk op wil leggen is dat de mens met de Eeuwige de verbeeldingskracht gemeen heeft.

Alle mystieke leraren roepen ons op om in het hier en nu te leven. Om met onze volledige aandacht te zijn bij wat zich hier en nu afspeelt. Zij roepen ons op om niet voortdurend met onze gedachten en gevoelens in het verleden te zitten en alsmaar de films van vroegere herinneringen en ervaringen te laten draaien. Zij roepen ons op om niet voortdurend met onze gedachten en gevoelens in de toekomst te zitten en alsmaar verwachtingen te creëren over hoe het straks zal zijn. Zij roepen ons op om dat onophoudelijke geklets in ons hoofd te stoppen, de hersenpraat het zwijgen op te leggen. Ze roepen ons op om te kijken wat er is, nu, te horen wat er is, nu, te voelen wat er is, nu, te ruiken wat er is, nu, te ervaren wat er is, nu. En daar hebben al die mystieke en religieuze gidsen volkomen gelijk in.

Het probleem is alleen dat het onze verbeeldingskracht is die wij, volgens de mystici die mijn leraren waren, gemeen hebben met de Eeuwige. De Eeuwige denkt de schepping. Met de verbeeldingskracht heeft de Eeuwige dit alles, deze schepping, deze wereld tot stand gebracht. En wij doen het de Eeuwige na. Het is heel erg moeilijk voor ons mensen om *geen* beelden te produceren. We mogen geen gesneden beelden maken, beelden van hout en steen. Want die beelden van hout en steen zouden we kunnen gaan aanbidden. Maar beelden in ons hoofd – daar kan geen verbod op zijn. We kunnen met onze verbeeldingskracht lelijke beelden scheppen. Beelden van andere mensen als zo anders van ons, dat we ons niet kunnen voorstellen dat we iets met hen samen zouden kunnen doen, zo anders dat we niks met hen te maken willen hebben. We kunnen beelden scheppen van andere mensen als tegenstanders, als vijanden, als demonen zelfs.

Tesjoewa, inkeer, terugkeer naar Gods weg, is het andere grote thema met Rosj Hasjana. *Tesjoewa* houdt volgens mij onder andere in dat we ons van de negatieve beelden die we koesteren over onze familie, vrienden, kennissen, burens, collegae, leden van de kehilla of wie ook maar, bewust worden, ze vernietigen en er in ieder geval niet meer naar handelen.

We kunnen met onze verbeeldingskracht ook mooie beelden scheppen. Beelden van andere mensen die zo op ons lijken dat we bruggen kunnen slaan, en dat vrede mogelijk wordt. Met onze verbeeldingskracht kunnen we muren optrekken tussen mensen, tussen groepen mensen, tussen volkeren, tussen religies, maar diezelfde verbeeldingskracht kunnen we inzetten om mensen, volkeren, religies bij elkaar te brengen. Door goed over ze te denken, door goede beelden te koesteren en ons voor te nemen daarnaar te handelen. Ook dat laatste is *tesjoewa*.

De verhalen over de Schepping in Tanach zijn producten van onze verbeeldingskracht. Maar het zijn niet louter fantasieën. Ze zijn veel meer dan dat. Ze hebben een harde kern. Ze proberen een antwoord te geven op vragen naar de oorsprong van dit alles. Dit alles is er niet zomaar gekomen, het is een wonder, een angstaanjagend wonder. De verhalen over de Schepping nemen het angstaanjagende een beetje weg en proberen ons gevoelig te maken voor de schoonheid en het wonder van de schepping. En één keer per jaar doen wij Joden doodleuk alsof die Schepping, de wereld een verjaardag heeft, die we kunnen vieren. In de Rosj Hasjana moesaf-dienst wordt traditioneel een gebed gezegd: *Hajom harat olam* – „Vandaag is de geboortedag van de wereld.“

'Vieren' is misschien niet het goede woord, omdat het gedenken dat de wereld op Rosj Hasjana werd geschapen (en steeds weer geschapen wordt) vooral in verband wordt gebracht, in datzelfde gebed, met het gerecht waarvoor iedereen op Rosj Hasjana staat.

Want hoewel God over zichzelf zegt: „Ehjech asjer Ehjech. Ik ben die ik ben“, dus hoewel de Eeuwige over zichzelf zegt dat 'zijn' Zijn essentie is, bekommert de Eeuwige zich ook over de wereld, die Hij heeft geschapen. De Eeuwige vraagt, eist voor die wereld gerechtigheid en vraagt, eist voor die wereld liefde. Om in deze wereld gerechtigheid te bewerkstelligen en om aan deze wereld liefde te brengen, moet je je verbeeldingskracht gebruiken. Je moet je kunnen indenken wat het betekent voor een ander om onrecht te ondergaan. Je moet je kunnen indenken wat het betekent voor een ander om zonder liefde te leven. Om de volgende stap te zetten, heb je ook je verbeeldingskracht nodig. Je moet je kunnen voorstellen hoe het is om echt anders te handelen dan je hebt gedaan, om gerechtigheid na te streven en liefde te geven. Ook dat is *tesjoewa*. De echte test van *tesjoewa* is doen! Moge de Eeuwige u daarbij helpen.

Sjana Towa.